

Трумен Капоте

СНІДАНОК У «ТІФФАНІ»

Короткий роман

Переклад з англійської
Тараса Бойка

Видавництво «Комубук»
Київ – 2016

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Мене чомусь завжди тягне до тих місць, де я колись жив, до самих будівель і навіть до кварталів. Приміром, на одній із Сімдесятих вулиць, що в Іст-Сайді, стоїть бутовий будинок, де на початку війни я винаймав своє перше помешкання в Нью-Йорку. То була тільки одна кімнатка, захаращена всіляким мотлохом, серед іншого й канапою з двома масивними кріслами, оббитими тим особливим червоним оксамитом, що викликає свербіння й асоціюється зі спекотним днем у залізничному вагоні. Поштукатурені стіни з елементами ліпки мали колір пережованого тютюну. Скрізь – у ванній також – висіли гравюри з краєвидами римських руїн, розцяцьковані ластовинням старості. Єдине вікно виходило на пожежні сходи. Але незважаючи на вади, мені одразу ставало тепліше

на душі, щойно намацував у кишені ключ від свого помешкання; воно, попри свою похмурість, все одно залишалося моєю кімнаткою, моїм першим помешканням, де на столі були мої книжки й незастругані олівці у підставках – ну, геть усе, як на мене, необхідне, аби стати письменником, чого я дуже-дуже хотів.

У ті часи мені навіть на думку не спало б писати про Голлі та, мабуть, і тепер, якби не розмова з Джо Беллом, що розбурхала в мені спогади.

Голлі Голайтли мешкала в тому ж будинку; ви-наймала квартиру під мою. А от Джо Белл тримав бар одразу за рогом на Лексінгтон-авеню; він тримає його там і досі. Тому я і Голлі, бувало, разів шість-сім на день до нього заходили – не випити, не завжди для того, але також аби подзвонити по телефону: у воєнні роки рідко кому вдавалося поставити собі домашній телефон. До того ж Джо Белл не заперечував і люб'язно приймав телефонні повідомлення, а у випадку з Голлі це було неабиякою послугою, бо тих повідомлень їй надходило без кінця і краю.

Авжеж, відтоді сплигло чимало часу, тож минулого тижня я побачив Джо Белла вперше

за кілька років. Зрідка ми з ним передзвонювалися, іноді я навіть заглядав до його бару, коли опинявся неподалік, але ми аж ніяк не були друзями, хіба що обоє товаришували з Голлі Голлайтлі. Джо Белл мав прикру вдачу; він сам це визнавав, а пояснював усе своїм холостякуванням і підвищеною кислотністю шлунка. Кожен, хто його знає, одразу вам скаже, що розмову з ним просто так не заведеш. Це неможливо, якщо ви раптом не поділяєте якусь із його пристрастей. Однією з них була Голлі. Іншими – хокей, веймарські мисливські собаки, «Наша дівчина Неділя» (цей радіосеріал він слухав уже п'ятнадцять років поспіль), а також Гілберт і Салліван¹ – хтось із них нібито доводився йому родичем, тільки вже не пригадаю, хто саме.

Тож коли минулого вівторка десь так під вечір задзвонив телефон і я почув: «Це Джо Белл», – то вже знав, що мова зайде про Голлі. Він не вимовив її імені, а лишень сказав: «Забігай до мене. Маю дещо розповісти», – і в його жаб'ячому голосі пролунала нотка схвильованості.

¹ В. Гілберт (1836-1917) – англійський драматург; Л. Салліван (1842-1900) – англійський композитор. Автори популярних комічних опер.

Я взяв таксі – переїздив жовтневий дощ – і по дорозі до нього навіть подумав: може, й вона там, може, я знову побачуся з Голлі.

Але там не було нікого, крім власника закладу. Бар Джо Белла – тихий куточок порівняно з більшістю барів на Лексінгтон-авеню. Без неонових реклами і навіть без телевізора. Хіба що у двох старих дзеркалах видно погоду на вулиці, а за стійкою в ніші, обліпленій фотознімками хокейних зірок, завжди стоїть ваза зі свіжими квітами, які Джо Белл неодмінно komponує власноруч. Саме за цим заняттям я його й застав, коли увійшов до бару.

– Аякже, – сказав він, опускаючи стебло гладіолуса в глибоку вазу, – ви ж розумієте, я не просив би вас аж сюди тарабанитися, якби мені конче не потрібна була ваша думка. Дуже дивно. Сталася неймовірна річ.

– Щось нове від Голлі?

Він доторкнувся пальцями до листка, ніби й не знав, як відповісти. Невисокий чоловік із шорстким сивим волоссям, кістлявим вилицюватим обличчям, яке пасувало б комусь вищому на зріст, він завжди здавався надміру зазмаглим, а тепер геть брунатним.

– Не те, щоб від неї. Навіть не знаю, що й казати. Тому й потрібно з вами порадитися. Давайте зроблю вам коктейль. Такого ще не пили. Називається «Білий ангел», – сказав він, змішуючи порівну горілки з джином, без вермуту. Поки я цмулив той напій, Джо Белл стояв, посмоктуючи пігулку від печії, й обдумував, як би то мені подати новину. Нарешті обізвався:

– А пам'ятаєте такого собі містера І. Я. Юніоші? Ну, того джентльмена з Японії.

– З Каліфорнії, – сказав я, чудово пам'ятаючи містера Юніоші. Він працював фотографом в ілюстрованому журналі, а за тих часів, коли я його знав, мешкав у квартирі-студії на горішньому поверсі того ж побутового будинку.

– Не забивайте мені баків. Я запитав, чи пам'ятаєте ви того чоловіка? Пам'ятаєте, от і все. Так ось, учора ввечері прибивається отой містер І. Я. Юніоші власною персоною сюди до мене. Я вже не бачив його, може, зо два роки. І де б ви думали, він пропадав оті два роки?

– В Африці.

Джо Белл перестав хруммати пігулкою і примружив очі.

– Звідки ви знаєте?

– Прочитав у Вінчела², – я й справді прочитав про фотографа у журналі.

Він з гуркотом витягнув шухляду касового апарата і дістав конверт із цупкого коричнюватого паперу.

– Подивіться, може, й про таке читали у Вінчела?

У конверті було три світлини, певною мірою однакових, але знятих із різних ракурсів: високий, ставний негр у коленкоровій спідниці із соромливою, але самовдоволеною усмішкою тримав у руках незвичну дерев'яну скульптуру – видовжену голову дівчини з пригладженим і коротким, як у хлопця, волоссям, із гладенькими дерев'яними очима – надто великими і трохи скошеними – на звуженому донизу обличчі, і з ротом – широким, розтягнутим, трохи схожим на рот блазня. На перший погляд, звичайне примітивне різьблення; але ж ні і ще раз ні, бо це була викапана Голлі Голайтлі, ну, наскільки може бути схожою на неї темна нежива річ.

– Ну, і що ви скажете? – запитав Джо Белл,

² Волтер Вінчел (1897-1972) – американський журналіст, вважається батьком світської хроніки.

вдоволений моїм збентеженням.

– Та схожа на неї.

– Послухайте, молодий чоловіче, – і він ляпнув долонею по стійці, – це ж бо вона і є. Будьте певний, як і в тому, що я чоловік, а не жінка. Японець як побачив, одразу її впізнав.

– Він бачив її? В Африці?

– Ну, лишень її голову. Але хіба цього мало? Ось читайте! – сказав він, обертаючи одну зі світлин. На звороті значилося: «Різьба по дереву, плем'я С, Тококул, Іст-Англія, Різдво, 1956 рік».

І додав:

– Японець каже... – а тоді заходився переповідати історію.

На саме Різдво містер Юніюші проїжджав із фотоапаратом по Тококулі, себто по селу, що загубилося у невідомо яких нетрях, але вам і так ні до чого знати, у яких саме, просто скупчення глиняних хатинок з мавпами у дворах і з грифами на покрівлях. Він було вже хотів рушити далі, аж тут побачив негра, що сидів навпочіпки у дверях своєї хатинки й вирізьблював мавпочку на руків'ї костура. Це й привернуло увагу містера Юніюші, тож йому захотілося побачити

інші роботи. Негр показав жіночу голову; тут фотографу здалося, переповідав Джо Белл, що він заснув і це йому примарилося. Коли ж містер Юніюші висловив бажання купити скульптурку, то негр обома руками накрив своє чоловіче причандалля (очевидно, дещо ввічливіший жест, ніж покласти руку на серце) і сказав: «Ні». Ані фунт солі і десять доларів, ані наручний годинник, два фунти солі і двадцять доларів – ні на що він не спокусився. Хай там як, але містер Юніюші поставив собі за мету хоча б дізнатися про обставини різьблення тієї голови. Довелося віддати всю сіль та ще й годинник, і лишень тоді йому почали відповідати трохи африканськими словами, трохи словами, схожими на англійські, а трохи на мигах. З усього сказаного виходило, що навесні того року троє білих людей раптом вигулькнули з чагарника на конях. Молода жінка і двоє чоловіків. Обидва чоловіки мали червоні від пропасниці очі, тому їх заперли на кілька тижнів дрижати в окремій хатині, а молодій жінці сподобався різьбяр по дереву, і вона ділила з ним плетену очеретяну постільку.

– Я не йму віри цій частині, – сказав Джо

Белл дещо відразливо. – Я знаю, вона всіляке полюбляла, але щоб аж таке, мені не віриться.

– А тоді що?

– А тоді нічого, – він стенив плечима. – А тоді пішла, як і прийшла – поїхала верхи на коні.

– Сама чи з чоловіками?

Джо Белл кліпнув очима.

– Думаю, із чоловіками. Звісно, японець питав про неї всюди, куди тільки заїжджав. Але ніхто її не бачив, – потім мені здалося, що він відчув, як моє розчарування переходить на нього, а оскільки він цьому чинив опір, то промовив: – Ну, все ж таки варто визнати, що це єдина певна новина уже й не знаю за скільки років, – і він почав лічити на пальцях, їх не вистачило, – але дуже сподіваюся, що вона хоча б не бідна. Так, вона мусила розбагатіти, аякже. Треба мати немалі гроші, аби тинятися по Африці.

– Думаю, вона й на очі не бачила тієї Африки, – промовив я, щиро вірячи в сказане; проте легко уявляв її там, бо це навіть дуже на неї схоже. До того ж ота вирізьблена голова... Я знову поглянув на світліну.

– Якщо ви так багато знаєте, то де вона?

– Померла. Або в божевільні. А може, вийшла

заміж. Думаю, вийшла заміж і на тому все скінчилося, навіть так могло статися, що й у цьому місті.

На мить він задумався.

– Ні-і-і, – протягнув він, хитаючи головою.
– А знаєте чому? Якби вона була тут, у місті, я б її побачив. Візьмемо для прикладу чоловіка, що полюбляє ходити пішки, ну, такого, як я, і от такий чоловік ходить собі по вулицях уже десять чи дванадцять років, і всі ті роки його очі шукають одну людину, але так і не знаходять, тож тепер ясно як у білий день, що її тут нема? Я весь час впізнаю її в комусь іншому – якийсь обтягнений задок... та у кожній худорлявій дівчині, яка швидко ходить з прямою спиною... – він замовк, ніби відчув, що я занадто пильно на нього дивлюся. – Думаєте, я на ній схибнувся?

– Справа в тім, що я не знав, що ви її кохаєте. Аж настільки.

Одразу пошкодував, що бовкнув зайве; це викликало в нього збентеження. Він згріб знімки докупи й знову тицьнув їх у конверт. Я поглянув на годинник. Мені нікуди було поспішати, та я подумав, що ліпше все ж таки піти.

– Зачекайте, – сказав він, ухопивши мене

вище від зап'ястя. – Аякже, я її кохав. Але це не означає, що хотів її... – а тоді додав без усмішки: – Ну, не те, аби я про таке геть не думав... Навіть у моєму віці, а мені буде шістдесят сім десятого січня. Дуже дивна річ, але що старший стаю, то більше не виходить мені отаке з голови. Не пам'ятаю, аби я про це аж стільки думав навіть замолоду, навіть коли був хлопцем, а тепер геть спокою не маю. А може, що старшим роблюся і що важче стає втілити такі думки у життя, то більшим каменем воно тисне мені на груди. Коли в газетах читаю, що якийсь там старий зганьбився, то знаю: усе це тільки через отой камінь. Але я... – він налив собі порцію віскі і вихилив нерозведене. – Я себе ніколи не зганьблю. Присягаюся, про Голлі мені таке навіть на думку не спадало. Можна кохати і без цього. Тоді вона тобі незнайома, буцімто стороння, але водночас залишається другом.

До бару зайшло двоє чоловіків, і я подумав, що саме нагода попрощатися. Джо Белл відпровадив мене. У дверях він знову схопив мене вище від зап'ястя.

– Ви вірите?

– Що ви не хотіли її?..

– Ні, про Африку.

У ту мить я вже, здається, нічого не пам'ятав із його розповіді, хіба що уявляв її верхи на коні.

– Та все одно її нема.

– Таки так... – сказав він, відчиняючи мені двері. – Нема.

Надворі дощ ущух, від нього залишилася тільки мряка в повітрі, тож я завернув за ріг і пішов вулицею, де бовванів бутовий будинок. Обабіч вулиці росли дерева, і влітку кидали на тротуар візерунчату прохолодну тінь; тепер же усе листя пожовкло, здебільшого опало, розмокло від дощу й ковзало під ногами. Бутовий будинок стояв посеред кварталу, одразу за церквою, де блакитний годинник на вежі справно вибивав години. Відтоді, як я там жив, будинок трохи оновили; гарні чорні двері замінили оті старі з матовим склом, а на вікнах повісили нові сірі віконниці. Ніхто з моїх колишніх знайомих там уже не мешкав, хіба що мадам Сапфія Спанелла, захрипла колоратура, яка щодня пополудні каталася на роликах у Центральному парку. Я переконався, що вона там живе досі, коли підійнявся по сходах і поглянув на по-

штові скриньки. Саме одна з отаких скриньок колись і розповіла мені про Голлі Голайтлі.

У будинку я жив уже близько тижня, коли помітив, що в жолобку для імені та прізвища в поштовій скриньці квартири № 2 видніється дивна картка. Видрукувана навіть дещо вишукано-офіційним шрифтом. На ній значилося: «*Міс Голідей Голайтлі*»; а трохи нижче у кутику: «*Подорожує*». Цей напис причепився до мене, як настирлива мелодія: «*Міс Голідей Голайтлі. Подорожує*».

Якось уночі, уже майже під ранок, я прокинувся від того, що містер Юніюші щось гукав комусь унизу на сходах. Оскільки він жив на горішньому поверсі, то його голос розлягався по всьому будинку, сердитий і суворий.

– Міс Голайтлі! Я протестую!

Голос у відповідь, що просочувався десь аж з-під сходів, був по-дитячому пустотливий і безтурботний.

– Дороженький, *вибачайте*. Я загубила свій бісів ключ.

– Але ж так не може тривати далі. Зробіть собі, будь ласка, я вас благаю, новий ключ.

– Але я і його загублю.

– Я працюю, мені треба виспатися, – вигукував містер Юніюші. – А ви берете і дзвоните в мій дзвінок...

– Та ж не сердьтеся, *дороженький* ви мій: я більше не буду. А як пообіцяєте не сердитися, то... – її голос уже наближався, вона підіймалася по сходах, – то я, може, і дозволю вам зробити ті знімки, про які ви казали.

Тепер я встав із ліжка й прочинив двері десь так на дюйм. Чув, як містер Юніюші мовчав; чув, бо змінилося його дихання.

– Коли? – запитав він.

Дівчина засміялася.

– Колись, – відповіла вона непевно.

– Ну, скажете коли, – кинув він на прощання й зачинив двері.

Я вийшов у коридор і перехилився через поруччя так, щоб усе бачити, але самому залишатися непоміченим. Вона досі була на сходах, ось уже йшла майданчиком, і світло падало на її пістряве, по-хлопчачому коротке волосся – на рудуваті смужки, на пасма зовсім білі й геть золотаві. Ніч стояла тепла, майже літня, тож на ній була вузька легка чорна сукня, чорні босо-

ніжки й перлове намисто під саму шию. Попри свою модну худорлявість вона мала здоровий вигляд любительки вранішніх каш, від неї віяло мильно-лимонною чистотою, а на щоках вигравав рум'янець. Мала досить-таки великий рот і дещо кирпатий ніс. Очі ховала під чорними окулярами. То було обличчя наче ще й дитини, але також уже й дорослої жінки. Я міг їй дати від шістнадцяти до тридцяти років; опісля виявилось: до дев'ятнадцяти їй бракувало два місяці.

Прийшла не сама. За нею тупцював чоловік. Він якось непристойно притискав до її стегна руку; не з погляду моралі, але з погляду естетики. Був невисокий і кремезний, зі штучною засмагою, на помаджений, такий собі чолов'яга в смугастому костюмі з підбитими ватою плечима; у петлиці вилоги досихала червона гвоздика. Коли підійшли до дверей, вона почала ритися в сумочці, шукаючи ключ, і навіть не помічала, як його товсті губи вже слинили їй потилицю. Коли нарешті знайшла ключ і відчинила двері, то обернулася до нього й щиро-сердно промовила:

– Ну, все, будьте здорові, дуже дякую, що провели.